

אקסיון פרנסיז

(Action Francaise). תנועה ימנית רדיקלית ואנטישמית בצרפת. א"פ נוסדה בשנת 1899, בעיצומה של פרשת דרייפוס, בתגובה להתארגנות האינטלקטואלים הליברלים שיצאו להגנתו של הסרן היהודי שהואשם בבגידה. נקודת המוצא של התנועה היתה, כי שאלת חפותו של דרייפוס או אי-חפותו אינה מעלה ואינה מורידה: טובת הלאום וטובת המדינה מחוייבות כי לא יוטל רבב בצבא. תמיד קודמת טובת הכלל לטובתו של היחיד, מה עוד שהיחיד המסויים הוא יהודי, גוף זר בקרב האומה הצרפתית.

מאז ועד לחיסולה הפורמלי של התנועה בתום מלחמת-העולם השנייה היתה א"פ לחוד המחץ של ה'לאומיות האינטגרלית', לאומיות של דם ואדמה. ה'לאומיות האינטגרלית' הצרפתית רואה בלאום גוף אורגני הנתון במאבק נצחי עם ארבעה אויבים המאיימים להשמידו: היהודים, הזרים, הפרוטסטנטים וה'בונים החפשים'. כדי לעמוד על נפשה ולשרוד חייבת האומה להיאבק עם היסודות הללו ולהוציאם מתוכה.

התיזה המרכזית של ה'לאומיות האינטגרלית' מבוססת על ההנחה, שכדי לעצור את תהליך ניוונה של צרפת יש להפנות עורף למורשת המהפכה הצרפתית ולשוב לעקרונות המלוכה. הלאומיות לגבי מוראס (ראה להלן) אינה רק ערך מדיני, אלא אולי קודם כול ערך אסתטי: 'האלה צרפת' היא יצירה מיוחדת במינה בעולם כולו. שימורה של ישות יחודית זו מחייב אגואיזם לאומי מוחלט: לכן יש לחסל כול גורם המחליש את הגוף הלאומי. בראשם של גורמי החולשה עומדת הדמוקרטיה, המבוססת על עקרונות השוויון, האינדיווידואליזם וזכויות האדם; הדמוקרטיה כזירת מאבק של קבוצות אינטרסים ומפלגות.

מייסדה של א"פ ומנהיגה הבלתי מעורער היה הסופר שרל מוראס (1863-1952). התנגדותו ליהודים הדריכה אותו כול ימיו, ומבחינות רבות היתה תנועתו לחוד החנית של האנטישמיות הצרפתית קרוב ל-50 שנה.

מהרבה בחינות זהות תולדותיה של התנועה עם חייו של מנהיגה. עיקר השפעתה של א"פ בא לה הודות לכתביו של מוראס, מחשובי האינטלקטואלים והמחברים הצרפתים של זמנו, חבר האקדמיה הצרפתית מאז 1939 ונערץ על חוגים רחבים של האינטליגנציה.

במלחמת-העולם השנייה ניהל מוראס הסתה אנטי-יהודית חריפה במיוחד, וביקש להיות תיאורטיקן של ה'מהפכה הלאומית' של משטר וישי. הוא תמך בהתלהבות בחוקי הגזע שחקק באוקטובר 1940 השלטון החדש. מטרתה של ממשלת וישי היתה להוציא את היהודים מחיי האומה הצרפתית, ולמחוק בכך 150 שנות היסטוריה רפובליקנית. זו היתה מטרתה של תנועת א"פ, שנוסדה כדי לחסל את מורשת המהפכה הצרפתית ואת עקרונותיה, שהיו בסיס למשטרה של צרפת בימי הרפובליקה השלישית (1871-1940). בתום מלחמת-העולם השנייה נדון שרל מוראס למאסר עולם על שיתוף-פעולה עם האוייב.

תנועת א"פ כשלעצמה היתה תמיד קטנה, אך השפעתה האינטלקטואלית היתה גדולה, לא רק בצרפת אלא גם באיטליה, בספרד, בבלגיה ובאירופה המזרחית.